

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Articvlvs IV. Vtrum dictio exclusiua possit adiungi termino personæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

ARTICVLVS IV

Verum dictio exclusiua possit adiungi termino personali.

OTA difficultas est propter hanc, & similes propositiones, solus Pater est Deus, in qua dictio exclusiua fertur supra terminum personalem comparatione termini essentialis positi à parte praedicati. Etenim ex una parte videtur falsa: quandoquidem exponitur per has duas propositiones, Pater est Deus, & nullus alius à Patre est Deus, quam secundam constat esse falsam, cum Filius alius sit à Patre, & Spiritus sanctus similiter, & tamen sint Deus.

Ex alia verò parte videtur vera: quandoquidem Christus Ioan. 17. loquens cum Patre ait: Hac est vita aeterna, ut cognoscant te solum verum Deum, quibus verbis eam videtur affirmare. Marth. etiam 11. Nemo, inquit, nouit Filium, nisi Pater, quae propositio aequipollet huic, solus Pater nouit Filium, in qua eadem est difficultas.

Prima conclusio D. Thomae est: Dictio, solus, sumpta cathegorematicè, vt denotat solitudinem, non potest addi termino personali: quoniam excludit consortium reliquarum personarum diuinarum à persona cui adiungitur. Secunda conclusio. In illa propositione, Solus Pater est Deus, dictio, solus, sumpta exclusiue potest efficere propositionem exclusiuam ex parte subiecti tantum, ita vt sit sensus, is, cum quo nullus alius est Pater, seu qui ita est Pater, vt nulla alia persona sit Pater, est Deus, quo pacto propositio est vera, sed inconsumpta, eoque modo videtur eam exponere Augustinus 6. de Trinitate, cap. 9.

Tertia conclusio. Dictio exclusiua solus, in illa propositione duobus modis potest exponi. Vno, vt excludat alium masculinè, ac sit sensus, Pater est Deus, & nullus alius, aut nulla alia res à Patre est Deus. Atque in hoc sensu est falsa: quoniam Filius est alius à Patre, & est Deus. Quarta conclusio. Altero modo potest exponi, ita vt excludat aliud substantiuè, id est, rem alterius naturae, distinctamve essentialiter, ac sit sensus, Pater est Deus, & nihil aliud, id est, nulla res alterius naturae & essentiae est Deus. Quo pacto propositio est vera: quoniam licet filius sit alius à Patre, non tamen est aliud. In eoque sensu intelligendae sunt duae illae propositiones à Christo assertae: solumque excludere intendit res alterius naturae & essentiae. Licet autem in idem redeat, planus sensus illius prioris propositionis hic est: Hac est vita aeterna, ut cognoscant te, solum verum Deum, id est, qui ita es verus Deus, vt nullus alius Deus à te sit verus, sed omnes commentitij, confictique Dei sint. Sic exponit Basilus 4. contra Eunomium ad finem, & Cyrillus 10. thesauri, cap. 6.

In quouis sensu harum duarum posteriorum conclusionum haec sunt verae, solus Pater generat, solum Spiritus sanctus spiratur. In sensu tamen 3. conclusionis haec est falsa, solus Pater spirat, quia Filius etiam spirat, & non est pater. In sensu verò quartae conclusionis eadem propositio est vera, quia licet Filius spirat, non tamen est aliud à Patre, sed alius. Admonet tamen D. Thomas, in sensu quartae conclusionis non esse extendendas locutiones, sed solum exponendas esse eas, quae in Scriptura sacra, aut sanctis faciunt in eo sensu prolatae. Quòd sit, vt haec, solus Pater

quo sensu in communi vsu loquentium vsurpari soleant eiusmodi propositiones.

Alicui fortè videri poterit hanc propositionem, inquit homo redemit genus humanum, ita vt sit sensus, qui est tantum homo, redemit genus humanum, appellandam esse propositionem de excluso subiecto, quo pacto propositio est haeretica: contradicens verò est orthodoxa. Placet tamen magis dicamus, neque propositiones de excluso subiecto esse in vsu inter loquendum, neque illam esse de excluso subiecto, sed de excluso praedicato: hoc enim modo est construenda, is, qui est tantum homo, redemit genus humanum, in qua sunt duae propositiones, vna: Is redemit genus humanum, quae non est de excluso extremo, altera, qui est tantum homo, atque haec est de excluso praedicato, non quòd in ea praedicatorum excludatur à subiecto, sed quòd dictio exclusiua fetatur supra praedictum, excludat à subiecto omnino aliud à praedicato.

Propositio exclusiua generalis.

Denique interdum eiusmodi dictiones ita sumuntur, vt in propositione denotent òmnino aliud subiectum excludi à consortio & participatione praedicati. At tunc efficiunt propositiones exclusiua, quas vocant: vt cum dicimus, solus Socrates scribit, solus homo est disciplinae capax. Eiusmodi verò propositiones, si affirmantes sunt, exponuntur copulatiue per duas alias, quarum prima est ipsamet propositio exponenda, reiecta dictione exclusiua: atque haec appellatur, tum praeciens, tum etiam prima exponens. Secunda verò est propositio constans eisdem terminis, sed à parte subiecti ponitur, nulla alia res à tali, exprimendo eam quae antea erat subiectum: haec verò appellatur secunda exponens. Verbi gratia haec, solus Petrus scribit, exponitur in hunc modum, Petrus scribit, & nulla alia res, seu nullus alius à Petro scribit. Eodem modo exponuntur caeterae similes propositiones.

Modus dictionis exclusiuae non excludit concomitantiam.

Est tamen magnopere animaduertendù in eiusmodi propositionibus, dictionem exclusiuam non excludere concomitantia subiectum: quorum concomitantium nomine intelliguntur, quae in numero non ponunt cum subiecto propositionis, qualia sunt omnes partes, omnia superiora, inferiora, & accidentia illius in concreto, & si quid aliud est simile. Vt quando dicimus, solus Socrates scribit, licet manus non sit Socrates, non sequitur: ergo manus non scribit, quia est de concomitantibus. Quando etiam dicimus, solus Deus creat, non sequitur: ergo Pater, aut Filius non creat, quoniam sunt personae de numero concomitantium naturam diuinam. Correlatiuum verò, quia ponit in numero cum suo correlatiuo, non censetur de concomitantibus, vt in re proposita loquimur, esto non detur vnum sine alio. Quare rectè sequitur, solus Pater generat: ergo Filius non generat.

Dictio exclusiua non excludit concomitantiam.

Prima conclusio articuli.

His ita constitutis, duae sunt conclusiones huius articuli. Prima est; Sumpta dictione, solus, cathegorematicè, non potest addi termino essentiali. Ratio est, quoniam denotat solitudinem in Deo, excludereque videtur consortium diuinarum personarum. Secunda est; Sumpta syncathegorematicè, ita vt efficiat propositionem exclusiuam, addi non potest, vt pater si dicas. Solus Deus est aeternus, aut creat: nihil enim aliud à Deo est aeternum, aut creat.

Secunda.

Prima conclusio articuli.

Pater spirat, simpliciter sit neganda; neque vquam absolute concedenda, imo absolute tamquam haeretica sit condemnanda.

Petes, vtrum haec sit vera, sola sanctissima Trinitas est Deus. Sunt qui putent eam esse falsam, quoniam, inquit, Filius non est sanctissima Trinitas & tamen est Deus. Proculdubio tamen dicendum est eam esse verissimam. Filius namque non minus est de concomitantibus altissimam Trinitatem, quam manus sit de concomitantibus Socratem, eo quod quasi pars quaedam gloriosissima Trinitatis sit, cum ea non ponens in numero. Quare licet haec consequentia nulla est, solus Socrates scribit: ipsius manus non est Socrates: ergo manus non scribit, quia dictio exclusiua non excludit concomitantia: ita haec consequentia nihil valet, sola benedictissima Trinitas est Deus: Filius non est gloriosissima Trinitas: ergo Filius non est Deus.

Sola Trinitas est Deus an sit admittenda.

A neganda: ergo datur in Deo pluralitas personarum, quarum vna sit generans, alia genita: vna producens, alia producta. Hac eadem ratione ad hoc ipsum probandum vltus est Deus ipse optimus & maximus Ilaiae vltimo dicens: Numquid ego qui alios parere facio, ipse non pariam; si ego, qui generationem ceteris tribuo sterilis ero?

Confirmatur haec ratio, quoniam producere actu est perfectio: ergo ex aeternitate conuenit Deo, alioquin aliqua perfectio ex aeternitate ei defuisset: cum ergo ex aeternitate non produxerit res creatas, fit vt produxerit personam aliquam increatam, ac proinde, vt in Deo sit pluralitas personarum.

Confirmatio

Quare communicare se infinito modo est perfectio: ergo conuenit Deo, at non communicat se infinito modo producendo res creatas, sed producendo personam sibi coaequalem & consubstantialem: ergo in Deo est pluralitas personarum.

Quare

Quinto, sine consortio & societate non est iugunda possessio, ac proinde nec perfecta felicitas: si enim vnus tantum homo in hoc illustri mundi domicilio habitaret, sane licet abundaret rebus omnibus, quibus abundant ij, qui beati putantur, miseram tamen sortem, & conditionem haberet sine consortio alterius sibi in natura similis, quocum familiares sermones conferret, & animum reficeret: cum ergo in lumine naturali euidenter sit, Deum esse ens felicissimum, fit, vt in eodem lumine euidenter quoque sit, eum habere consortium plurium personarum naturae diuinae: & cum ex lumine ipso naturali constet, esse vnum tantum Deum, fit, vt eodem lumine notum sit, in Deo esse pluralitatem personarum in vnitate essentiae.

Quinto

Sexto, euidenter possumus ostendere, mysterium sanctissimae Trinitatis non esse de numero carum rerum, quae esse nequeunt, ac proinde Deo non repugnare, vt fit Trinus in personis, atque adeo posse optimè ei conuenire: sed euidenter est, id omne reale, quod Deo ad intra potest conuenire, semper, necessariumque eum habere: tum quia, vt autor est Aristoteles 3. Physicorum textu 32. in Deo rebusque aeternis, idem est esse, & posse: tum etiam quia si in Deo ad intra non esset idem esse, & posse, Deus esset in potentia ad aliquid reale suscipiendum, atque adeo non esset actus purus quo cum lumine naturae pugnat, fit ergo, vt euidenter sit naturaliter Deum esse Trinum in personis.

Sexto

Confirmatur, quia haereticus, qui negat alium articulum, constiteturque articulum excellentissimae Trinitatis, ex solis suis viribus naturalibus, sine speciali auxilio Dei, ei assentitur: ergo solo lumine naturali possumus cognoscere Deum esse Trinum in personis.

Confirmatio

Septimo in homine est imago beatissimae Trinitatis, iuxta illud Genes. 1. Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram: sed per imaginem cognoscitur id, cuius est imago: ergo viribus naturae possumus inuestigare mysterium altissimae Trinitatis, in cuiusque cognitionem venire.

Septimo

Postremo, multi ex antiquis Philosophis mysterium gloriosissimae Trinitatis artigisse videntur, neque aliter, quam lumine naturali: ergo mysterium augustissimae Trinitatis lumine naturali cognosci valet. Minor & consequentia perspicuae sunt: maior vero probatur, quoniam teste August. 10. de ciuitate Dei, cap. 21. Plotinus Platonius, & Porphyrius de Patre & Filio sunt locuti. Trismegistus etiam multa de mysterio adorandissimae Trinitatis docuit, vt quaest. 27. artic. 2. ex parte relatum est, copioseque refert Augustinus Eugubinus de perenni philosophia.

Octavo

QUESTIO XXXII.

De diuinarum personarum cognitione qualiter videlicet a nobis cognoscantur.

ARTICVLVS I.

Vtrum sanctissima Trinitas personarum possit per rationem naturalem cognosci.

VTDAM, quos Durandus in 1. dist. 2. quaest. 4. refert, asseruerunt, posse demonstrari sanctissimam Trinitatem, aut pluralitatem personarum esse in Deo. Argumentantur vero primo in hunc modum. Omnis operatio terminatur ad aliquid productum: sed in Deo intelligere & velle sunt operationes immanentes: cum ergo in Deo non aliud per eas producat, quam Verbum per intellectionem, & amor per volitionem, fit, vt in Deo sit verbum, & amor productus. Tunc vltra inter producens & productum necessariò reperitur realis distinctio: cum ergo in Deo non sit ea distinctio in essentia, fit, vt sit in personis, ac proinde fit, vt in Deo detur vna persona producens, & duae productae per intellectionem & volitionem.

Trinitatem personarum demonstrari posse probant quidam. Trini.

Secundo, quidquid perfectionis cernitur in rebus creatis, id totum Deo seclusa imperfectione tribuendum est: sed naturam reperiri in multis suppositis, est perfectio in rebus creatis, tamen si diuidi, ac multiplicari in eis, sit imperfectio: ergo primum est Deo tribuendum, secluso secundo: hoc autem solùm fit, si in Deo concedatur pluralitas personarum in vnitate essentiae: ergo in Deo pluralitas est personarum.

Secundo

Confirmari potest haec ratio in primis, quoniam lumine naturali cognoscitur, humanum animum esse totum simul in pluribus partibus corporis inter se realiter distinctis, Angelicumque simul esse totum in pluribus partibus loci: ergo eodem naturali lumine potest cognosci, eandem naturam ac essentiam diuinam esse simul totam in pluribus suppositis diuinis re inter se distinctis.

Confirmatio prima

Deinde potest confirmari, quoniam natura, quae in vno tantum est supposito, ad illud videtur limitata: Deo autem nulla ratione limitatio est tribuenda.

Confirmatio secunda

Tertio possumus argumentari in hunc modum: generare ac producere sibi simile in natura est perfectio, quae proinde nulla ratione est Deo de-

Tertio